

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

МАЛАШ Леаніла Апанасаўна (нар. 01.06.1927г., в. Несцераўка Докшыцкага раёна) – фалькларыст, кандыдат філалагічных навук (1967). З 1952 г. працавала ў Інстытуце літаратуры АН БССР, у 1955–1960 гг. – у БДУ, з 1964 г. – загадчык аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі АН БССР, з 1968 г. – у Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР. Даследуе беларускі і славянскі фальклор, гісторыю беларускай фалькларыстыкі ва ўзаемазвязях з фалькларыстыкай іншых славянскіх народаў, беларускае вяселле. Аўтар артыкулаў «Даленга-Хадакоўскі (Адам Чарноцкі) і яго спадчына» (1967), «У пошуках фальклорных зборнікаў Даленгі-Хадакоўскага» (1970), «Пачынальнік беларускай фалькларыстыкі. Да 190-годдзя з дня нараджэння Яна Чачота» (1986); укладальнік кніг «Вяселле. Песні» (кн. 1–6; 1980–1988), аўтар прадмовы да іх і каментароў. За ўдзел у зводзе «Беларуская народная творчасць» Дзяржаўная прэмія БССР 1986 г.

МАЛДАЎСКАЯ ЛІТАРАТУРА – літаратура малдаванаў, карэннага насельніцтва Рэспублікі Малдова. Вытокі яе ў малдаўскім фальклору, народным эпасе («Данчылэ», «Навак і Груя», «Корбя»). Тут жа варта дадаць, што ў Беларусі малдаване з’явіліся ў асноўным пасля Вялікай Айчыннай вайны, паводле перапісу 1999 г. у краіне было 4 267 малдаванаў. У 1992 г. зарэгістраванае грамадскае аб’яднанне «Абшчына “Малдова”», аддзяленні якога ёсць у Гродне, Магілёве, Брэсце, Маладзечне і Рэчыцы.

Малдаўская мова пачала ўжывацца з 1570-х гг. спачатку ў царкоўным богаслужэнні, рэлігійных кнігах, потым у справаходстве. Першая малдаўская кніга – «Казанні» Варлаама выйшла ў 1643 г. у Ясах. Паспяховаму развіццю культуры і літаратуры ў значнай ступені спрыяла дзейнасць вучонага-гуманіста Д. Кантэміра. У эпоху феадалізму развівалася ў цеснай сувязі з культурай Вялікага Княства Літоўскага, Маскоўскай Русі, Украіны, Польшчы, Візантыі, паўднёвых славянаў, яна пранікала ў Валахію і Трансільванію. Пасля далучэння Бесарабіі

да Расіі (1812) разгарнулася творчая дзейнасць А. Доніча, А. Русы, Б.П. Хашдэу, якія зрабілі значны ўклад у развіццё літаратуры Запруцкай Малдавіі. Тут узнік перыядычны друк (1829), заснаваны тэатр, дзе ставіліся п’есы на малдаўскай мове, адкрытыя нацыянальныя школы з выкладаннем на роднай мове.



Тытульны ліст
«Казанняў» Варлаама



Манеты, выпушчаныя ў памяць
мітрапаліта Варлаама і М. Эмінэску

Тады суіснавалі розныя кірункі: сентыменталізм (К. Канакі), класіцызм, рамантызм (К. Стамаці), пачаў развівацца рэалізм. Далейшае яе развіццё ў 2-й пал. XIX ст. звязанае з рэалістычнай прозай класіка малдаўскай і румынскай літаратуры І. Крангэ, творчасцю румынскага і малдаўскага паэта М. Эмінэску, паэзіяй А. Мацяевіча.

(Заканчэнне артыкула
ў наступным нумары)